

THEMA 8

POLITIEK EN RECHTSPRAAK

1 Wetten en regels

abortus, de	de behandeling waarmee iemand een zwangerschap laat stoppen
adopteren	kinderen van andere ouders officieel registreren als jouw kinderen
beledigen	dingen zeggen die pijnlijk of verdrietig voor iemand kunnen zijn
discriminatie, de	het verschillend behandelen van mensen terwijl dat niet mag, bijvoorbeeld vanwege de kleur van hun huid
euthanasie, de	de behandeling waarmee iemand die heel erg ziek is en veel pijn heeft, door een arts wordt geholpen om te sterven
geweld, het	mensen of dieren pijn doen
grondwet, de	de belangrijkste wetten van een land, waarin staat hoe een land bestuurd wordt
huiselijk geweld, het	thuis geweld gebruiken, bijvoorbeeld tegen je kinderen of je partner
LHBTI	afkorting voor personen die lesbisch, homo, biseksueel, transgender of intersekse zijn
meldpunt, het	een instantie waar je heen kunt als je niet eerlijk bent behandeld
mishandeling, de	mensen of dieren pijn doen
respecteren	respect hebben voor iemand
seksueel misbruik, het	seks hebben met een persoon, terwijl die dat niet wil
Veilig Thuis	een instantie waar je geweld thuis kunt melden
vrijheid van godsdienst, de	de vrijheid van burgers om elk geloof te kiezen of om geen geloof te hebben
vrijheid van meningsuiting, de	de vrijheid van burgers om hun mening te geven zonder straf te krijgen
wet, de	de officiële regels van een land over wat wel en niet mag

2 De scheiding van de macht

ambtenaar, de	iemand die voor de overheid werkt
godsdienstvrijheid, de	de vrijheid van burgers om elk geloof te kiezen of om geen geloof te hebben

politieke macht, de	de macht van mensen die het land besturen
politieke partij, de	een groep mensen met dezelfde politieke ideeën
rechter, de	iemand die beoordeelt of mensen zich aan de wet hebben gehouden en bepaalt welke straf ze moeten krijgen
rechterlijke macht, de	de macht van de rechters in een land
seculier	niet religieus
scheiding tussen kerk en staat, de	de kerk en de staat hebben een eigen bestuur, ze hebben geen invloed op elkaar
scheiding van machten, de	de situatie waarin niet één persoon of één partij alle macht heeft
staat, de	het bestuur van een land, de overheid
uitvoerende macht, de	de bestuurders en ambtenaren die de wetten uitvoeren
volksvertegenwoordiger, de	iemand die door het volk is gekozen in het parlement
wetgevende macht, de	de mensen in de politiek die wetten maken en aanpassen

3 De democratie

actief kiesrecht, het	het recht om te stemmen bij verkiezingen
beleid, het	de manier waarop de overheid belangrijke zaken regelt
democratie, de	het bestuur over een land waarbij het volk de bestuurders mag kiezen
Europese Unie, de	een groep landen in Europa die samenwerken
gemeenteraad, de	een groep mensen die is gekozen als bestuur van een stad of een dorp
kieslijst, de	papier met alle namen van mensen die meedoen aan de verkiezingen
leeftijdsgrens, de	de leeftijd waarop iets wel of niet mag, bijvoorbeeld voor het kopen van alcohol (18 jaar)
legaal	legale dingen zijn toegestaan volgens de wet (niet illegaal)
linkse partij, de	linkse politieke partijen willen gelijkheid tussen mensen. De overheid moet mensen helpen als ze weinig geld hebben.
middenpartij, de	een politieke partij die niet links en niet rechts is, maar in het midden ligt

passief kiesrecht, het	het recht om mee te doen met verkiezingen, andere mensen mogen jou kiezen
politicus, de	iemand die in de politiek werkt
politieke partij, de	een groep mensen met dezelfde politieke ideeën
Provinciale Staten, de	het politieke bestuur van de provincie
opkomst, de	het aantal mensen dat komt, bijvoorbeeld het aantal mensen dat stemt bij verkiezingen
rechtse partij, de	rechtse politieke partijen willen weinig invloed van de overheid. Mensen moeten zelf geld verdienen.
standpunt, het	de mening
stem, de	de keuze bij een verkiezing, je stemt voor een partij of een persoon
stembiljet, het	papier waarop je jouw stem invult
stembureau, het	een plaats waar je bij verkiezingen kunt stemmen
stembokje, het	kleine ruimte in het stembureau waarin je kunt stemmen
stemmen	kiezen voor een partij of een persoon bij verkiezingen
stempas, de	een pas die je moet inleveren als je wilt stemmen
Tweede Kamer, de	een deel van het parlement: de leden zijn door het volk gekozen, ze controleren de regering en mogen zelf wetten maken
vakje, het	een hokje op een papier, je kunt een kruisje (x) zetten
verkiezing, de	burgers mogen de bestuurders kiezen door te stemmen
verkiezingsprogramma, het	een tekst van een politieke partij met de plannen en ideeën van die partij
volksvertegenwoordiger, de	iemand die door het volk is gekozen in het parlement

4 De koning

democratie, de	het bestuur van een land waarbij het volk de bestuurders mag kiezen
grondwet, de	de belangrijkste wetten van een land, waarin staat hoe een land bestuurd wordt
koningshuis, de	de directe familie van de koning of koningin
minister-president, de	de minister die de leider is van een land = de premier

monarchie, de	een land waarin een koning of koningin aan het hoofd van het bestuur staat
parlement, het	alle politici (volksvertegenwoordigers) die door het volk zijn gekozen en die samen het land besturen. Het parlement kan de regering controleren en wetten maken.
Prinsjesdag	dag waarop de koning de plannen van de regering voorleest. Dat gebeurt ieder jaar op de derde dinsdag in september
ramp, de	een groot ongeluk met veel mensen of dieren
regering, de	de leiders van een land
republiek, de	een land met een president aan het hoofd, bijvoorbeeld de Verenigde Staten van Amerika
staatsbezoek, het	een officieel bezoek van een koning of president aan een ander land
symbolisch	iets wat symbolisch is, is niet letterlijk, maar een symbool; het gaat niet over de inhoud
vertegenwoordigen	iets doen in de naam van andere mensen, een organisatie of een land

5 De landelijke politiek

ambtenaar, de	iemand die voor de overheid werkt
belastingdienst, de	de instantie die zorgt dat de belastingen betaald worden
beleid, het	de manier waarop de overheid belangrijke zaken regelt
coalitie, de	een samenwerking tussen verschillende politieke partijen, ze vormen samen de regering (= niet de oppositie)
DUO	afkorting van: dienst uitvoering onderwijs, regelt bijvoorbeeld de financieringen voor studenten
Eerste Kamer, de	een deel van het parlement. De leden zijn niet door het volk gekozen. Ze controleren het werk van de regering en de wetten ná de Tweede Kamer.
kabinet, het	alle ministers en staatssecretarissen van een land zijn samen het kabinet
meerderheid, de	de grootste groep
minister, de	een persoon die lid is van de regering en die het hoofd is van een ministerie, bijvoorbeeld de minister van Financiën

ministerie, het	een afdeling van de regering voor een bepaald onderwerp, zoals het ministerie voor Wonen of Financiën
oppositie, de	de politieke partijen die niet in de regering zitten (= niet de coalitie)
regeerakkoord, het	alle plannen en afspraken van de partijen in een nieuwe regering
regering, de	de leiders van een land
rijksoverheid, de	de nationale overheid van een land
staatssecretaris, de	een lid van de regering die een minister helpt (de onderminister), bijvoorbeeld de staatssecretaris van Financiën
Tweede Kamer, de	een deel van het parlement. De leden zijn door het volk gekozen. Ze controleren de regering en mogen zelf wetten maken.
Tweede Kamerlid, het	iemand die door het volk is gekozen in de Tweede Kamer (een volksvertegenwoordiger)
uitvoeringsorganisatie, de	organisaties van de overheid die het beleid uitvoeren, zoals de belastingdienst, het UWV en DUO
UWV, het	een organisatie die zorgt dat werknemers geld krijgen als ze werkloos of ziek worden, en die mensen zonder werk helpt met nieuw werk zoeken
wetsvoorstel, het	een voorstel voor een nieuwe wet, het parlement (de Eerste en Tweede Kamer) moeten het nog goedkeuren
zetel, de	een plaats (stoel) in het parlement of in de gemeenteraad

6 De provincie

duurzame energie, de	energie uit de wind of de zon
industrieterrein, het	een gebied met veel fabrieken en kantoren, er wonen geen mensen
milieu, het	het water, de grond en de lucht om ons heen
natuurgebied, het	een gebied met mooie natuur
provincie, de	een deel van een land met een eigen bestuur, zoals Zuid-Holland, Gelderland of Limburg
ruimtelijke ordening, de	het verdelen van de ruimte op een goede manier, zodat er plaats is voor wonen, natuur, winkels, verkeer, enz.

toezicht houden op

controleren

7 De gemeente

algemene plaatselijke
verordening, de

regels die in de gemeente gelden

bestemmingsplan, het

document met plannen voor een gebied

brandweer, de

de organisatie die branden uitmaakt

burgemeester, de

het hoofd van een gemeente

gemeente, de

het bestuur van een stad of meerdere dorpen samen, de
burgemeester is het hoofd

gemeenteraad, de

een groep mensen die is gekozen als bestuur van een stad of een
dorp

gemeenteraads-
verkiezingen, de

inwoners mogen het bestuur van hun gemeente kiezen door te
stemmen

GGD, de

een organisatie in een gemeente voor gezondheidszorg

inenting, de

een injectie om te voorkomen dat je ziek wordt (= de vaccinatie)

jeugdzorg, de

de zorg voor de veiligheid van kinderen en jongeren

participatiewet, de

de wet die mensen zonder werk helpt om nieuw werk te vinden

politie, de

een dienst die ervoor zorgt dat mensen zich aan de wet houden en
dat het veilig is op straat

soa-test, de

de test die kan aantonen of je een seksueel overdraagbare
aandoening (soa) hebt

thuiszorg, de

hulp aan mensen die thuis wonen en niet goed voor zichzelf
kunnen zorgen, bijvoorbeeld omdat ze oud of ziek zijn

uitkering, de

geld dat je meestal van de overheid krijgt, omdat je er recht op
hebt

werkgelegenheid, de

hoeveel banen er voor mensen zijn

8 De Europese unie

beleid, het

de manier waarop de overheid belangrijke zaken regelt

Europees parlement, het

gekozen volksvertegenwoordigers van de Europese Unie

Europese Unie (EU), de	een groep landen in Europa die samenwerken
eurozone, de	de landen waar je met de euro kunt betalen
goederen, de	de dingen; de voorwerpen
infrastructuur, de	alle verbindingen die nodig zijn om mensen, spullen en informatie te vervoeren en verspreiden, bijvoorbeeld wegen, spoorlijnen en telefoonkabels
interne markt, de	de economische samenwerking tussen landen in de EU
lidstaat, de	een land in de Europese Unie